

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség készen áll a visszaadásra
 vagy megőrzésre nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Szterényi beszámolója.

(—a.) Mióta az ujonnan kinevezett kormány bemutatkozott a parlamentben a politikai életben is beállott a vakáció. A miniszterek fürdőre mentek, a honatyák elszéledtek a szőlőzsza minden irányában, a parlament kapui bezáródtak, a minisztériumokban csak éppen az inspekciós tisztviselők maradtak, a pártklubok üresek... egyszerűen a politikai élet szünetel, legfeljebb a kulisszák mögött észrevétlenül szövődik a jövő politikai élet fonala.

Ilyen körülmények között bármely nevesebb politikusnak a beszámolója politikai esemény számba megy s annál inkább tarthat erre igényt Szterényi államtitkár Kossuth Ferencnek az altergoja, kinek politikai nyilatkozatai más-kor is nagy horderővel bírnak.

A kereskedelmi államtitkárnak Brasóban elhangzott beszámolója azonban tartalmánál fogva is elsőrangú politikai eseményt képez.

Nem érintjük itt Szterényinek az ipar és kereskedelem jelen és jövő helyzetéről, tett szakszerű kijelentéseit, amelyek különben kiváló figyelmet érdemelnek, hanem csak azokra utalunk, amelyek az általános politikai helyzetre vonatkoznak.

Szterényi számol a helyzettel és a koalíciót felbomlottnak tekinti, de ebben az állapotban is megtalálja az utat, mely a válságból kivezethetné a nemzetet.

A legfőbb teendőnek természetesen ő is a választói jog reformjának a megalkotását tartja. Ez még a koalíciónak és még ennek az országgyűlésnek a szerződésszerű kötelezése a királlyal és a nemzettel szemben. Olyan feladat, amelynek megoldásától függ az egész országnak a jövője. Olyan feladat, amelyért érdemes az egymással hadilábon álló pártoknak — lediglenes fegyverszünetet kötni s egyelőre vissza dugni a hüvelybe kardjukat.

Szterényi nemcsak a választói jog reformjának jelenleg mindenekelőtt felülmúló fontosságával indokolja meg a véleményét, hanem éppen avval, amit a bankcsoport mint végcélt emleget, t. i. az ország gazdasági függetlenségének a biztosításával. Rámutat ugyanis arra, hogy nem sokára, néhány év múlva rákerül a sor Ausztriával folytatandó új szerződés tárgyalásokra. Ha mi addig az időt párloskodásra fordítjuk, mely leköti legjobb erőinket, akkor tényleg kockáztatjuk gazdasági önállóságunk megteremtését.

A bankügyre vonatkozólag az Szterényi nézete, hogy ma súlyos anyagi kockázat és politikai bonyodalom nélkül

fel lehet állítani az önálló bankot, — állítsuk fel. De annak határidőhöz kötött (t. i. 1911-re való) felállítását nem tartja olyan nagyfontosságúnak, hogy azért újból alkotmányválságot idézzünk elő.

Nagy nemzetek sem engedhetik meg maguknak azt a luxust, hogy minden két-három évben politikai válságot rendezzenek. Mennyivel inkább tönkre tehetnek ezek egy ilyen országot, mint a miénk, amelynek anélkül és oly sok bel-és küllelenséggel kel megküzdenie!

Keressük azért a megértés útjait s normális parlamenti viszonyokat teremtve fogjunk a komoly munkához.

Vajha visszhangra találna ez az igazi államférfiúi felfogás minden komoly politikai körben!

Az államtitkár beszéde.

Szterényi államtitkár így kezdte beszédét: Régi vágyam teljesedik a mai nappal, midőn hosszabb idő után ismét megjelenhetek az Önök körében, hogy számot adjak Önöknek a kormány és a törvényhozás tevékenységéről. — Számot adjak erről a három évi tevékenységről éppen a jelen időpontban, midőn a kormány csak ideiglenesen vállalta az ügyek vezetését és csupán azért, hogy egy súlyos válság alkotmányos megoldását lehetővé tegye. Számot adjak változott viszonyok között midőn a pártok szövetsége már felbomlott és a kritika korlátlanabban nyilatkozhatik meg.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Férfiak lélektana.

Irta: Filipperto Bianchi.

— Egy idegen nő? — így szót Carlo Guidóhoz.

Éppen a Piazza San Silvestron állottak, midőn a fiatal nő a postahivatalból jövet Guido köszöntését fogadta; karcu, ringó természetével, sajátos komoly, szinte szigorú arckifejezésével valóban külföldinek látszott.

— Dehogyan idegen, hamisítatlan olasz orvosnő, aki a holnapi egészségügyi kongresszus megnyitására érkezett ide.

— Ugy látszik, szerelmi kalandjaid az egész világrészre kiterjednek. Kíváncsi volnék megudni, hogy jutottál-e ez újabb ismeretséghez?

— Erről bizony csak nagyon keveset tudnék mondani! — válaszolta Guido. — San Mauróban ismerkedtem meg vele egy társaságban.

— És mi a neve?

— Paoletta Ferrieri!

— Szép név, de nincs tudományos színe? És milyen másfélben? Feltételezem, hogy udvarolgtatál már neki?

— Párisról beszélgettünk, ahol hosszabb

ideig tartózkodott és az ottani kórházakban a gyermekbetegségek újabb nemét tanulmányozta...

— Szent Isten, csak nem untatott téged a betegségek felsorolásával, hisz neked ehhez semmi érzéked nincs. Te — te! De mondd csak, folytasd, mi történt még tovább?

— Azt hiszem, említett beszélgetésünk ártatlan volta eléggé bizonyítja, hogy semmi különös nem történt; tanulmányai eredményéről is csak röviden emlékezett meg; úgy látszik nem is szívesen beszélt erről a tárgyról és sokkal inkább érdekelt a párisi élet.

— Szerettem volna San Mauróban lenni, hogy tudományos filozofáknak néma tanuja lehessenek.

Guido arcán ismét ellentmondás tükröződött vissza, mert mostanáig önmagának se vallotta be, hogy az a jószágos arculatu, szép leány a szívébe lopózott észrevétlenül. Sőt a a nő tartózkodó modora még Guidót, az ismert nőcsábítót is tiszteletteljes távolságra kényszerítette. De találkozásuk rövid pillanatai olyan érzést ébresztettek benne, mely elég mélyen gyökerezett, hogy a nőt Carlo csipős célzásaival szemben megvédelmezze.

A két jó barát a korzó felé indult, nyomon kísérve beszélgetésük tárgyát. Guido tekintetével figyelmesen kísérte Paoletta útját.

— Vajjon hová megy most? — kérdezte

magában önkéntelenül. Azt hitte, hogy a Piazza Colonnán át a Collegio Romanóba megy, de Paoletta egy pillanatnyi habozás után irányt változtatva, a Piazza del Popolo felé indult.

A csábító, fényes és langymeleg októberi nap valódi tavaszi hangulatot árasztott és Paoletta teljesen átengedte magát varázsának. Egy órai szabad ideje volt, melyet a Pinción való sétának akart szentelni. Tulajdonképpen most de Buissont kellett volna felkeresnie, a kongresszus titkárával tárgyalni és podgyászai megérkezése után tudakozódni, de mindezt bátran elhalasztotta, hogy e szép, szabad óra gyönyöreit élvezhesse.

Kocsiba ült, hogy célját mielőbb elérhesse. A Pincio gondosan ápolott utain, az örök várost övező terraszon méla csend és nyugalmas béke áradt szét. Paoletta átengedte magát a bűvös varáznak és a mindennapiasság szürke képei egészen elmosódtak ábrándozó lelkében. Munkás életének minden kötelességét, sőt a kongresszust is elfeledte, melyért tulajdonképpen Rómába jött; nem gondolt Buissonra, tanítójára és a munkára, mely ott lenni a városban várakozt rá.

A fák sűrű lombjain át a Péter-templom rengteteg, sik teteje és a római emlékművek látszottak. Mohón szívta magába a környező természet és művészet remek alkotásainak lé-

Nincs többé lábfájás

És ha ezt el akarja
 érní, úgy cipőszük-
 ségletét okvetlen

ARANYI-nál

a Fő-utcán szerezzé be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyuk szem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

Bármily rendkívüli és közben politikailag súlyos is volt ez a három év, önérettel vélem állíthatni, hogy komoly munka korszaka volt. Ez a korszak kettős irányzatot képvisel: *nemzeti konsolidációt egyrészt, komoly gazdasági és szociális irányzatot másrészt.* A nemzeti konsolidáció kifejezést nyert alkotmányunk bástyáinak megerősítésében és oktatás-ügyünkben a nemzeti érdekek biztosításában.

A választói jog reformja.

Ezekhez a törvényekhez sorakozik, ezeknek beteljesítése kívánt lenni annak a nagy alkotásnak létrehozatala, mely a kormány legfontosabb feladatát volt hivatva megoldani az általános választói jog, melyre vonatkozó törvényjavaslatot a kormány beterjesztette ugyan, de amely a közbejött politikai események miatt sajnos eddig országgyűlésileg elintézhető nem volt. Nagy alkotás ez a legerősebb nemzeti érdek által sugallva azzal az alaptétellel, hogyha a nemzet széles rétegei bevonatnak az alkotmányos életbe, a vezetés biztosíthatóságát továbbra is a számbelileg vezető magyarságnak és az intelligenciának. Szükségesnek tartom álláspontomat e tekintetben röviden körvonalazni, mert hisz ez ma a legfontosabb politikai kérdésünk. Közéleti tevékenységemben sohasem kerestem a népszerűséget, mindig csak meggyőződésemet követtem. Csak ezt fogom követni akkor, midőn ez a nagyfontosságú kérdés megoldásra kerül. Meggyőződésem az, hogy *oly általános választói jogra*, mely egyenlőséget biztosítson minden irányban, *ma még nem értünk meg.* — Meggyőződésem az, hogy aki alkotmányos jogokat van hivatva gyakorolni, aki döntő szavazatot adjon le arra nézve, hogy az állam kormányzatában, mely irány és elvek érvényesüljenek, annak erre képesnek is kell lennie. Ellenkező esetben *mások akaratait érvényesítő tömeg uralom* fejlődik ki. Ez pedig igen veszedelmes lehet. Meggyőződésem, hogy az ugynevezett *általános egyenlő titkos választói jog nemzeti szempontból veszedelem lehet* az országra nézve. (Élénk helyeslés.)

Ez lévén a felfogásom, önként következik abból, hogy az általános választói jognak, csupán oly formáját fogadom el, mely e részben a legkisebb kockázattal jár. Ilyen a kormány erre

vonatkozó törvényjavaslata, ellenben oly reformot, mely az ugynevezett *egyenlő és titkos választói jogban* jutna kifejezésre, nem fogadnák, sőt ilyenekkel szemben kötelességemnek tartanám a *legerősebb harcot is felvenni.* Mert ne feledjük, hogy ennek a kérdésnek szerencsés, vagy szerencsétlen megoldásán fordulhat meg *az ország egész jövő alakulása.* Itt dőlhet el a kérdés: *egységes nemzet és állam maradunk, vagy nem és éppen ezért, ha valahol, úgy itt indokolt a legnagyobb óvatosság, és az aggodásig menő skrupulózitás; itt kell kerülni, minden jelszó politikát, bár mily tetszetős legyen is az, itt a reális számítás alapjára kell helyezkedni.* (Élénk helyeslés.)

Talán éppen itt az ország erdélyi részeiben kell ezt a legkevésbé bizonyítani, sajnos, hogy dacára e kérdés ezen rendkívüli nagy fontosságának, nem sikerült ezt eddig alkotmányos elintézéshez juttatni. El is tekintve attól, hogy *erre a kormány és az országgyűlés a koronával és nemzettel szemben egyaránt kötelezettséget vállalt,* multhatatlanul szükségesnek tartom, annak a *jelen országgyűlés által való megoldását.* Önmagunk iránt tartozó kötelesség ez. (Igaz. Ugy van.) Bármily nagyok is legyenek az ellentétek, melyek a három év előtt éppen ennek a kérdésnek megoldására egyesült pártokat egymás, ugyancsak nagyfontosságú kérdésből folyólag egymástól elválasztják, nem adom fel nem adhatom fel a reményt, hogy a pártok minden szövetség nélkül is meg fogják találni annak módját, miszerint ezt a nagy kérdést a nemzet javára mielőtt megoldják. Ha ez megtörtént, ám törjön ki ismét a pártok egymásközötti harca, de amíg ez az ország, a magyar nemzet érdekében meg nem történik, addig dugjuk hüvelybe a kardot.

A millennium évét megelőzőleg szintén nagy politikai harc dult nálunk, összehasonlíthatatlanul több tárgyi okból, mint ma. A millennium ünnepére azonban elült. *Fegyverszünetet kötöttek a pártok, hogy ne zavarja a fegyverszünetet az ünnepi hangulatot.* Most nem ünnepről van szó, hanem a nemzet létének biztosításáról. Ily körülmények között, midőn évtizedekre kibató nemzetünk létét érintő alkotást kell biztosítani alkotmányunk legerősebb védőbástyáját kell építeni, ilyenkor ne lehetne *rövid fegyverszünetet teremteni?* Ennek a kér-

désnek megoldásánál el kell tűnnie minden más szempontnak, itt nem érvényesülhetnek pártszempontok, minden párt kötelessége ezeket alárendelni annak az egy nagy érdeknek: *a magyar nemzet egysége biztosításának!* (Élénk helyeslés.)

Ipar és kereskedelem.

Ezután áttért a kormány és törvényhozásnak az egyház és az iskola terén való működésének ismertetésére. Áttérve ezután a gazdasági térre, ismertetni az adóreformot, az autonóm vámtarifa jelentőségét, az önálló vánterület előkészítését, a kiegyezés szerződése formáját, a balkáni szerződéseket, majd áttért az ipari és kereskedelmi ügyekre.

E részben első helyen kell megemlékeznünk, a hazai iparfejlesztésről szóló törvényről, mely végre valahára biztosította a hazai ipartermelésnek a közhatóságok összes ipara szükségleteit és itt kell említést tenni az *országos ipartanácsról* szóló törvényről is, mely ezt a véleményező testületet új, sokkal szélesebb alapokra fektette. Ide tartozik az *új ipartörvény tervezetének elkészítése is,* melylyel a kormány a hazai iparosközönség több mint 20 éves kérését teljesítette.

A *kisipar* terén annyi történt e három év alatt, mint azelőtt soha. Egyedül gépsegélyekre kerekén 3,300,000 koronát fordított a kereskedelmiügyi miniszter, amíg azelőtt egy évre átlag 250,000 korona ily támogatás esett, ezen időszakban ez meghaladja már az évi egy millió koronát.

Ugyanez a jelenség érvényesül a kisipari szövetkezeteknél is, melyekre ez idő alatt kerekén 1,500,000 kor. fordított. Sokkal nagyobb arányokban jelennek meg természetesen a gyáriparban, melyben a nagy arányokban kifejlesztett állami üzemek nélkül ezen három évi idő alatt kerekén 85 millió korona befektetéssel létesültek, illetve kibővültek gyárak, melyek kerekén 22,000 új munkást foglalkoztatnak és évenként, mintegy 70–80 millió korona értékű iparcikket termelnek. Olyan eredmény ez T. Uram, minővel állami iparfejlesztésünk rövid története — sajnos — eddig nem dicsekedhetett.

Megemlíti az állami szénbányászat fejlesztés-

lekelő hatását és jóleső érzéssel fürdött a kinálkozó lelki gyönyörökben.

De hogy milyen különös eszmétársulás kapcsán élénkedett fel benne a rég mult és feledett napok emléke, maga se tudta volna számon adni. Lehet, hogy az éles ellentét dacára is volt valami hasonlatosság a jelen és mult között. Akkor is egyedül állott egy kórház terraszán, munkás életének egy olyan ritka pillanatában, mikor a nyugalom iránt való vágya szinte követelte, hogy a saját megérőltetése és mások szenvedéseinek látása után rövid időre pihenőt és üdülést tartson. De akkor, azon a ködös, szürke februári napon tekintete a terraszról Párisra, mint a szenvedések és a nyomor városára esett és hogy új erőt meríthessen, hogy lelke felemelkedhessék, Maurice Loránt buzdító szavára lett volna szüksége.

Maurice Loránt de Buisson kedvenc tanítványa volt, ki Paolettával ugyanazon klinikán végezte tanulmányait, de lelkiük, — közös munkájuk dacára is — csak ritkán találkozott. De egy napon, a hirtelen megértés pillanatában, Loránt megérezte, hogy a nő szenved és tartózkodása ellenére elkísérte a terraszra és olyan szavakat suttogott fülébe, melyek a nő lelkében még ma is édesen visszhangzanak. Ez édes visszaemlékezés már gyakran megédzette életkedvét és munkaerejét. Loránt nem

is sejtette, milyen szolgálatot tett Paolettának bátorító szavaival; Paoletta pedig képtelen lett volna számon adni, hogy miért gondol csüggedése, kimerülése pillanataiban arra a férfira, aki jellemére nézve is olyan szilárd, erős volt, mint szavaiban.

És most itt, ahol a Róma egész szépsége és nagysága terült el lábainál, feltámadt lelke mélyében a titokzatos, epedő vágy:

— Oh, bár itt volna mellettem!

Megdöbönt a gondolatnál; megrázkódott, hogy baka vágyait elűzze magától és minden figyelmét a hét hzom felé fordította. Tekintetét merően a Palatinra szögezte, de lelkével új és idegen utakon merengett. Mindenáron szabadulni akart e szokatlan lelkiállapottól; kacagva guoyolta önmagát... hiába. Bensejében egy biztató, csábító hang szólalt meg:

— Hát olyan lehetetlen, hogy ő is eljőjön a kongresszusra Rómába?

— Nem, nem jön el és ha eljönne is, mi haszna lenne belőle?...

— Hát ha mégis eljön? — így reménykedett, malátt hirtelen eszébe jutottak a kongresszus titkárnak tegnap mondott szavai: *»Holnap délután 5 órakor még egy csoport idegen orvos fog megérkezni! Hát ha Loránt is velük érkezik? ... Az órájára nézett és gyorsan felszállt a reá várakozó kocsi.*

Öt óra után néhány perccel érkezett a

Collegio Romanoba, gyorsan áthaladt a tágas udvaron és felment a lépcsőkön. Egy embercsoportot látott, de a félhomályban képtelen volt arcukat felismerni, tehát csak alakjaik körvonalait szemlélte és a hangjukat figyelhette meg. Egy hang se talált utat a szívéhez. Végre egy ismerős hang szólalt meg:

— No, csak hogy már itt van!...

De Buisson volt, aki örült, hogy viszontláthatta, miután az egész nap hiába kereste. És most egyszerre elárasztották teendőkkel: új orvosi esetet mutattak be neki, egy német hírlap munkatársa pedig azért kereste fel, hogy azon beszédjének közlésére engedélyt kérjen, — melyet a kongresszus megnyitásán fog tartani.

— Jelentkezett még valaki holnapra, értekezésessel? — kérdezte Paoletta, mire Buisson néhány német orvos nevét közölte.

— A francia orvosok közül csak kevesen vesznek részt a kongresszuson, — folytatta melancholikusán. — Tudja-e, hogy Loránt se jön? Kimenette nálam elmaradását.

Paoletta a félhomályban állott, úgy, hogy Buisson nem vehette észre a hirtelen sápadást, melyet szavai a leány arcán előidéztek, folytatta közleményeit, azután az angol penzióba kísért a via Nazionale-ba. Lassan haladtak át a Corsó Vittorián. De Buisson vígan csevegett, míg Paolette minden erejét megfeszítette, hogy

Gyászkalapokat

gyorsan és olcsó árért lehet kapni, ugyszintén állandó nagy választék van bécsi és párisi modellekben legdivatosabb neglüzse kalapokban, ernyőkben, harisnyák és keztyükben. Ugyanott kalapdiszítések és alakítások, valamint ernyők huzása és javítását elvállalja.

Ujhelyi Róza

női kalapüzletében Nagyvárad Rákóczi-ut. Telefon 130.

tését aztán ismerteti a törvényhozásnak kereskedelmi alkotásait.

Kiemelte, hogy egész vasut építésünk történetében ez a három év volt a legtermékenyebb. Ezen aránylag rövid idő alatt 31 helyi érdekű vasuti törvény alkottatott, míg maga a vasúti hálózat 18.461 kilométerről, 21.473 kilométerre emelkedett, vagyis ezen három év alatt 3012 kilométer vasut vonal épült, a beletéti tőke pedig ezen idő alatt engedélyezett 44 helyi érdekű vasutnál keréken 181 millió koronát tesz.

Beszélt azután a szolgálati rendtartásról, majd hozzátette, hogy amily liberálisan rendezte a kormány az alkalmazottak jogviszonyait és amily áldozatkészséget tanúsított a törvényhozás az illetmények rendezésével, mely ma már évi 22 millió korona többletet jelent; oly határozottsággal kellett gondoskonia a kormánynak, a rendszabályokról, melyek alkalmasak legyenek a forgalom zavartalanosságát biztosítani.

A legnagyobb gazdasági érdekek forognak kockán a vasuti forgalom megzavarásával. Az élet és vagyon-biztonság kérdése ez egyúttal, természetes tehát, hogy a legmesszebbmenő intézkedésekre volt szükség, e tekintetben. Ez intézkedések szükséges voltát igazolja már is az a féltelen izgatás, mely különösen a vasuti munkások körében tolyt melylyel szemben fel kellett oszlatni azokat a szövetségeket sőt ki is kellett mondani, hogy a vasuti szolgálat és a szocialdemokrata pártszervezethez való tartózkodás összelérhetetlen. Ezzel a rendelkezéssel nagy szolgálatot vélt tenni a kormány a vasutaknak, a közönségnek és magának az állandó izgalomban tartott munkásságnak is.

Ezt az irányzatot minden rendelkezésre álló erővel és eszközzel ki kell irtani a vasuti alkalmazottak köréből ha kell, még kivétel nélkül eszközökkel is. A vasutaknál a feltétlen fegyelem a főkövetelmény, ezt pedig helyre kell állítani minden körülmények között. A vasut komoly felelőssége tudatában levő megbízható személyzetnek magának érdeke ez, amely megérdemli tiszteletünket és elismerésünket.

Ismerteti a vasuti beruházásokat, melyeknek terve 10 évre ki van dolgozva s 7-800 millió befektetést igényel.

nyugalmat színeljen. Fáradtak, kimerültek érezte magát, halántékain az erek sebesen lüktettek és általános rossz érzés vett erőt rajta. A nagy lelki kinok, az agyában egymást kergető gondolatok egész testében kimerítették.

— Holnap megnyílik a kongresszus és úgy hiszem, nagy és fényes sikert aratunk. Sokat dolgoztunk és az olaszoknak jelentékeny vívmányokat hozunk. Alapos a reményem, hogy az összes nemzeteket tulszárnyaljuk kutatásaink eredményével. Ön holnap tartja értekezését és biztosíthatom, általános feltűnést fog kelteni. Csak ne féljen, legyen bátor, beszéljen hangosan, erőteljesen és a siker el nem maradhat.

Paoletta csak nehezen követhette Buisson bátorító szavait. A siker el nem maradhat. Mintha ő csak erre pályázná! Nem hiúsága kielégítésére, a pillanatnyi tetzés hajhászására, a dicsőség utáni vágyból szentelte életét a tudományos kutatásoknak, tanulmányoknak. Az emberiség szenvedései, nyomorúságai ösztönözték ellenállhatatlanul pályájára. A szenvedő emberiség iránt táplált mély részvéte ad majd neki holnap is erőt, rőli elfogultságát leküzdni és az egybegyűlt sok idegen nagyság előtt biztos állapásával eredményt elérh-tni.

A szaporítás ügyekre térve át, az alkotások hosszú sorával bizonyítja, hogy ahol a munkásosztály komoly érdekei forognak szóban, ott a kormány készséggel vállalkozik azok kielégítésére és a munkaadó osztály dicséretére legyen mondva, az e részben mindig készséggel állott a kormány rendelkezésére és támogatására. A kormány és a törvényhozás szociális irányu tevékenységének egyik legjelentősebbje: a munkások baleset és betegség esetére való biztosításról szóló törvény.

Isméri a kormány ennek hiányait is, pótolni is akarjuk azokat, sőt az erre vonatkozó törvényjavaslat teljesen készen is van már, mely segíteni lesz hivatva az eddig tapasztalt leg súlyosabb bajokon: egyszerűsíteni lényegesen az eljárást és ezzel az iparosság terheit; intézményesen gondoskodni arról, hogy a pénztárak ne válhassanak egyoldalú hatalmu tényezőkké és feltétlenül biztosítani miszerint ez a személyzete a munkaadókkal és munkásokkal szemben egyaránt pártokon kívül álljon. A munkaadók szívesen hoznak áldozatokat munkásaikért de ezzel szemben biztosítékot akarnak aziránt, hogy ezen áldozatok nem fordítottak-e ellenük? Ezt a biztosítékot meg fogja adni neki, a szóban lévő törvényjavaslat.

A jövő.

Az ájlamtitkár beszédét így fejezte be: A mai kormány három évi működése alatt alkotott 162. törvényből, 108. gazdasági és szociális jellegű.

Ez a tevékenység irányt jelző a jövőre nézve is, arra a jövőre, mely iránt nem tagadom t. Uraim, komoly aggodalmaim vannak, mert nem látom az összefoglaló munkát ahol, mely azt komolyan előkészíteni alkalmas legyen.

Mint a megfigyelő álláson borgonyzó hadihajó, védeit vizeken a legerősebb fényszóróval kémleli ki az előtte elterülő térséget, úgy lenne kötelességünk nekünk is védett helyzetben ily fényszórót alkalmazni és kutatni, nem mutatkozik-e közgazdaságunk egén veszélyt magában rejtő jelenség? Ebelyett a mi hajóink állandóan háborgó tengeren mozognak és nem jutnak csendes vizekre.

Pedig csak kis éberséggel is, lehetetlen nem látni meg, t. Uraim azt a nagy veszedel-

met, mely bennünket több oldalról, de különösen Ausztria nagy vasutállamosítási és hajózási akciójával fenyeget.

Nem ma, hanem néhány év múlva. Amikor új szerződéses tárgyalásokra fog kerülni a sor, mi pedig ezalatt elmulasztjuk legjobb munkaidőnket, azt, melynek szorgos kihasználására volna szükség, hogy vereséget ne szenvedjünk akkor, mikor az új gazdasági berendezkedésre kerül majd a sor.

Ma még nem késő. De ha soká tart ez az áldatlan politikai helyzet, melyben vagyunk; ha még soká leköti legjobb erőnket az örökös harc, akkor féltő, hogy komolyan kockáztatjuk vele éppen azt, amiért a harc folyik, gazdasági önállóságunk megteremtését. Pedig hogy lehet azt komolyan előkészíteni, bizonyosság rá a legutóbbi 8 év ipari munkája, mely alatt a lehető legrosszabb viszonyok dacára is oly eredményt értünk el, hogy minden okunk van teljesen megelégedettnek lenni vele. 8 év után t. Uraim 1899-től 1906-ig gyári iparunk keréken 600.000.000 koronával termelt többet, 80.000 munkással foglalkoztat többet, és tizenkét millió q. szénnel fogyaszt többet, mint 8 évvel ezelőtt. És ha ezen idők különböző anyagdrágulását is számba vesszük és azt a legmagassabban 30 százalékra vesszük, akkor is évi gyáripari termelési többletünk keréken 400.000.000 korona. Vegyük hozzá Uraim kisiparunk sok ágának számokba ki nem fejthető megerősödését és az e téren megnyilatkozó egészséges fejlődést, akkor oly eredménnyel állunk szemben, mely biztató a jövőre nézve és azt mutatja, hogy ha fokozottabb mértékben foglalkoznánk iparunk fejlesztésével: gazdasági önállóságunk utjait erőteljesen egyengethetnénk.

Csak hogy az egymaga még nem elég. Komoly, nagyarányu közlekedési, vasuti és vízi, valamint nagyarányu földmívelési politika is szükséges hozzá. Ha ezt a munkát elvégezzük, erőt gyűjtünk az ország számára, ha elmulasztjuk, még több erőt veszünk.

A bankügy.

Nem kicsinylem t. Uraim azt a kérdést, mely körül ma a politikai harc foly: a bankügyet. Nagy gazdasági jelentősége elvitathatatlan. Kezdetől fova azon az állásponton voltam,

míg az öreg tudós egészen belemelegedett fejtegetéseibe.

De néhány szó mégis eljutott Carletto füleihez »Erső láz, gyomorgörcsök.«

Carletto megijedt és Guido karjába fűződve, komoly ünnepélyes hangon a következő beszédbbe kezdett:

— Guido, édes barátom, hallgasd meg szavaimat. Egész pontossággal meghatározom, hogy a nők melyik fajtájához tartozik a te érdekes doktornőd. Nincs ugyan szerencsém személyesen ismerhetni, de teljes határozottsággal állíthatom, hogy olyan nő, aki nagy hírnévre tarthat számot és halála után feltétlenül halhatatlan tagja lesz a tudományos akadémiának. Láttad azt a méltóságos magatartást, azt a tekintetet, mely oly feszülten csüggött az öreg ajkain, aki Isten tudja, milyen borzalmas betegségekről tárgyalt? Láttad azt a mozdulatlan, merev arcot, szinte földön uli kifejezésével, azt a nőt, aki képes egész közönyösen a világ egyik legszebb utcáján végighaladni, anélkül, hogy egy pillantást is vetne a kínálkozó, csábító gyönyörűségekre? Hidd el barátom, borzasztó dolog, ha a nő elhatározza, hogy tudományos pályát választ élete céljául.

Hát nem értik ezt meg mások, kivüle?

És a Pincion eltöltött legközelebbi pillanatok édes emlékébe belevegyltek Lorántnak Párisban mondott szavai: »Ne csüggedjen gyengesége miatt. Ereje megacélosodik, ha részvétét az emberszeretet és a tudományos munkálkodás szolgálatának áldozza.«

— Kiváncsi vagyok a svéd Dunki értekezésére; úgy hiszem, egy érdekes eset lefolyásáról fog számot adni!... De mi az? maga nagyon sápadt, gyermekem! Talán fáradtnak érzi magát?

A villamos lámpa sápadt fénye a leány arcát felérrre festette, de azért hirtelen így válaszolt:

— Nem, nem! Nincs semmi bajom! Csak folytassa kérem!

És Buisson újra elmerült fecsegésében, azzal a nagy előszeretettel, melylyel az orvosok az érdekes eseteket élénken tárgyalni szokták.

A két jóbarát: Guido és Carletto éppen szemben találkozott velük. Mikor Paolettát és Buisson megpillantották, udvariasan köszöntötték, anélkül, hogy azok észre vették volna. Paoletta komoly arccal, lázas borzongással, vágyteljes gondolataiba merülve lépetgetett,

Fürdői közönség figyelmébe!

Utazókosarak, bőröndök, kalapkoferok, fürdői ajándéktárgyak, üveg- és porcellántárgyak, esernyő- és sétatobok, harisnyák, övek, női kiegészítők, nyakkendők, pénz-, szivar- és dohánytárcák, tajtékpipák, gyermekjátékok állandóan alkalmi vételárért szerezhetők be.

FRISS ÉS TSA

KORONA ÉS FILLÉR BAZÁR

Nagyvárad Rákóczi-ut

Telefon 130.

hogy ha az önálló bankot súlyos anyagi kockázat és politikai bonyodalmak nélkül meg lehet most teremteni, akkor meg kell azt oldeni. Legyen egy időnkint visszatérő ütköző ponttal kevesebb; ugyanis tülön-tul sok van a két állam között. De viszont azt is ugyanily nyílt ággal ki kell jelenteni, hogy oly nagytonosságunk a bankkérdés, mostani, tehát *határidőhöz köztst megoldását nem tartom*, hogy azért az ország egész gazdasági fejlődését kockáztassam, sőt alkotmány konfliktust idézzek elő miatta. Pedig ezt a fejlődést komolyan látom veszélyeztetve. Nyugodt fejlődésünket, csak a korona és a nemzet egyetértése biztosíthatja, éppen azért hajlandó lenne, hogy megtaláljuk a módját és utját az egyetértés helyreállításának és koronahatalmának öregbitésére és a nemzet erejének gyapítására.

Nincs az a hatalmas ország a világon t. Uraim, melyet egy-két-három évenként visszatérő súlyos politikai válság tönkretene. Nennél inkább egy országot, melyet belső és külső ellenségek nyugvó pontra jutni amugy sem engednek.

Azért t. Uraim, az ország iránt tartozó kötelességünk, hogy *keressük a megértés útjait, s normális parlamenti viszonyokat teremtsünk*, újabb komoly munkához fogjunk.

Kétségkívül nagy munkát végeztünk, aránylag rövid idő alatt. A munka nagyobb része azonban még hátra van. Új helyzet előtt áll az ország, és ez az új helyzet új feladatokat szab. E feladatokat meg kell oldani; szívesen, örömmel veszem ki a munkából a magam szerény részét. Kérem hozzá t. Uraim az önök további szíves támogatását és bizalmát. (Zajos helyeslés. Hosszantartó taps és éljenzés.)

Somogyinak nem kell a Hajdu-főirat. Kaposvárról jelentik: Somogy-vármegye válaszmánya mai pótülésén tárgyalta Hajdu vármegyének a szekularizáció ügyében intézett átiratát. A válaszmány *egyhangúlag* elhatározta az átiratnak az irattárban való helyezését. Hajdu vármegye ebből is láthatja, hogy az ország békéjének feldulásához nem kap segédkezet a vármegyéktől.

A természet megtagadta tőlük ezt a képességet és a legszomorubb az, hogy szellemi erejük megfeszítésével kénytelenek szívük működését beszűntetni! Ki tudja — így folytatta gúnyosan, — rendelkeznek e általában ezzel a szervvel? És most egy fényes ajánlatot teszek neked. Ha visszatérsz San Mauro-ha, szakíts meg minden összeköttetést a tudománnyal. Sokkal okosabban teszed, ha az Olympia-mulatóba mégy és ott a szép, szőke Miss Helyes mutatványában gyönyörködöl.

Mialatt Guddó barátja szavainak hatása alatt szinte helyvesztőleg bólogatott, Paoletta a szobájába ért. Efelejtett gyertyát gyújtani, a kalapját se tette le, hanem mozdulatlanul állott az ablaknál és még a felható utcai zivaj után is érzéketlen maradt. Sokáig maradt e mozdulatlan helyzetében. De hirtelen megrázkódott és azt a kérdést intézte magához, mellyel gyakran apró betegeit kísérte vallomásra bírni: Lássuk csak, gyermekem, mi bajod van tulajdonképpen? Mi fáj? Ezt pontosan meg kell mondani, különben nem segíthetek rajtad?

És bár határozott, pontos választ adott önmagának kérdésére, mégse jutott eszébe a hatékony gyógyszer.

— Oh, Maurice, ha tudnád, mennyire szeretlek! Miért nem jöttél, hisz ugy vártalak, ugy epedtem utánnad!

És arcát tenyerébe rejtve, keservesen zokogott...

A felsőlugosi gyilkost elfogták.

Az élesdi járás közönségét napok óta izgatottságban tartotta az a gyilkosság, melyről csütörtöki számunkban első ízben mi számoltunk be. A tegnapi nap folyamán az élesdi járás csendőrőrmestere elfogta a gyilkost s átszolgáltatta az igazságszolgáltatásnak.

Az esetről a következő tudósításunk számol be.

A felsőlugosi erdőben kegyetlen módon meggyilkolt Mangró Flóre ügyében a hatóság tökéletesen meg volt győződve róla, hogy a gyilkos sosem került kézre; mert a megölt ember valóságos réme volt a községnek s az emberek megkönnyebbülve érezték magukat, hogy valaki megszabadította őket a veszedelmes embertől. Éppen ez volt az oka annak, hogy a hatóság nem bízott a gyilkos elfogatásában.

A felsőlugosi emberek azonban igen kellemetlen helyzetbe kerültek, mert a gyanu senkit sem kímélt s a gyilkosság vádját a legártatlanabb emberekre is ráfogták s ez arra ösztékelte a lakosságot, hogy segítségére siessen a hatóságoknak. Hiába való volt minden a gyilkosságnak szemtanui nem voltak s így meg csak kombinálni sem tudtak.

Az élesdi járás csendőrőrmestere Gabócsi Benjámín, aki annak idején a már már elévülésben lévő Blaga Toma féle nyolc éves gyilkosságot, valamint később a körörszölgvi nagyszabású angyalcsinálási ügyet nyilvánosságra derítette a felsőlugosi gyilkosság ideje alatt szabadágon volt. Gabócsi azonban, mikor meghallotta a történeteket nyomban bevonult és ő vette át a már veszendőben látszó nyomozás szálait. A csendőrőrmester bravuros munkát végzett.

Ugyanis a kiszállás után 2 óra mulva már letartóztatta a tettest. Gabócsi első sorban is az erdőbe ment, ahol a gyilkosság történt. Az erdőben találkozott ifj. Ursz Tógyerrel, egy felsőlugosi 20 éves fiatal emberrel. A csendőrőrmesternek gyanus volt a legény és egyszerre rákiáltott:

— Te ölted meg Mangró. A legény elszápadt és bevallotta, hogy tényleg ő ölte meg. A gyilkos legény a következőképen mondta el a véres esetet:

— A gyilkosság napján az erdőn lát vágtam magamnak s nem tudtam azonnal haza vinni. Egy kőért siettem haza. Mikor visszatértem az erdőbe, hogy haza vigyem a fát, azt össze is kötöztem, amikor Mangró Flóre is oda érkezett és a fát elakarta tőlem venni. Én megijedtem, de mert a fára szükségem volt, nem adtam oda. Erre Mangró rám támadt s a nála lévő doronggal a fejemre akart ütni, mire én félre ugrottam. Mangró újra ütött és azt mondta, hogy megöl, mire én a nálam lévő baltával elszántan védtem magam és Mangró fejére ütöttem. Ami ezután történt, arra nem emlékezem tisztán, azt tudom, hogy örültem, amikor megmenekülve haza térhettem. Másnap jelent bántott a lelkiismeret és magam akartam megöltetni, de most már nem bánom, tegyenek velem amit akarnak.

A legény fenti vallomását jegyzőkönyvbe vették s ma az ügyészséghez kísérik be.

Az ügyes fogást csinált csendőrőrmestert, aki már számtalanszor tanujelét adta ügyes és lelkiismeretes tevékenységének ajánljuk a fellettes hatóságok figyelmébe.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani szíveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

Inzultált urinó.

Nagyváradon oly nagy számmal vannak az úgynevezett aszfaltbetyárok, hogy a legforgalmasabb utakon még kíséző mellett sincs biztosítva bármelyik nő sem, hogy ne inzultálja valaki.

Eltéketve a kellemetlen, ablakban álló szemtelenül fixírozó alakoktól: csak ugy hemzseg az utca a nevetlen támadóktól, akik egyáltalán nem válogatják meg a személyeket, akiket inzultálhatnak.

Ilyen aszfaltbetyároktól hemzsegő utca a Kert-utca is. Naponként hallani panaszokat, hogy ott legkülönböző módokban inzultálják az arra járókat. A kissé civilizáltabb emberek példájára legujabban Kert-utcában a mérsáros legények is beszegődtek abba a táborba, mely a botrányokat hajszolja.

Tegnap azonban egy ilyen mérsáros legény csuful rajta vesztett s a rendőrségi fogházban elmélkedik cselekedetének helyes, vagy helytelen volta felett.

*

Az eset, mely tegnap este 6 órakor óriási csődületet keltett a Szent László téren, a következő:

Klein Dávid kert-utcai szalámi gyáros üzletében több mérsáros segéd van alkalmazva. Ezek a mérsáros segédek az utcán járó-kelő hölgyeket a legdurvább szavakkal illetik s igen szolidan viselkedik, ha bármelyik urinót is így szólítanak meg:

— Hogy vagy rózsám már megint, hát már nem akarsz megismerni.

Ennél azonban sokkal szemtelenebb módon inzultáltak már napok óta a mérsáros segédek Pápai Lajos, a Szigligeti-színház tagjának feleségét. Pápainé, akit rettentően bántott a nevetlen emberek viselkedése, nem tudott ellenük tenni semmit, mert rendszerint futó huszárlító kocsiról kiabáltak le a segédek.

Tegnap este 6 órakor Kert-utcán járt Pápainé és az egyik mérsáros segéd Weisz Lajos ismét inzultálta őt. Pápainé most már félre tett minden szégyent és rendőrt kiáltott. A rendőr azonnal ott termett és a tova robogni akaró kocsit elött megragadta a lözabláját. Pápainé a rendőrt elmondta az esetet és követelte Weisz felkísérését.

Az eset óriási közönséget gyűjtött össze, mely folyton nőtt egészen a városházáig. A menet mindenütt feltűnést keltett. Előli ment Weisz Lajos utána rendőr s balról elegáns kék nyári toalettben Pápainé. A rendőrségen Kemény Ignác rendőrkapitány volt inspekción, aki kihallgatta a panaszost és az inzultáló mérsáros segédet. Kihallgatás után Weisz Lajos a kulcsos rendőr gondozásába került és utcai botrány előidézése, valamint becsmérlésért miatt megindult ellene az eljárás.

A bátor urinónek a történetek után számtalan gratuláltak. Így kellene tenni minden megtámadott nőnek és akkor megapadna az aszfalt és ablakbetyárok száma.

Anarkisták a Pulay vendéglőben.

A Társadalmi Forradalom című ujság hirdetése nyomán megírták a lapok, hogy a világ minden részéről Budapestre sereglenek az anarkisták és nemzetközi kongresszust fognak tartani a Szentkirály-utca 4. számú házban. A hírről a rendőrség is tudomást szerzett és nyomoztatni kezdett. A nyomozás eredményét már közölte is a rendőri sajtóiroda, még pedig egy főkapitányi nyilatkozat alakjában, hogy nincs mitől tartani, mert Magyarországon vérbeli anarkisták nincsenek. Egy könyvatos lapudósító most érdekes részleteket jelent erről a dolgról.

A Szentkirályi-utca 4. számú házban van a Pulay-féle vendéglő. A vendéglő tulajdonosa, Pulay Zsigmond előszeretettel engedi át helyiségeit a gyülekezőknek és ez az érkező helye a rikkancsoknak is. De nemcsak rikkancsok keresik fel a vendéglőt, hanem csekély számban odajárnak a gróf Batthyány Ervin csoport emberei is, akik majdnem valamennyien anarkistáknak nevezik magukat.

Négy héttel ezelőtt még vígan folyt a diskurzus ezek között az emberek között a társadalmi rend felforgatásáról és olvasták a Társadalmi Forradalmat, amely az anarkisták kedvéért rendszeresen járt a vendéglőbe.

Ezekben az emberekben egy Hanesz Sándor nevű lugosi születésű asztalosmester tartotta a lelket, aki különben rendes munkatársa volt a T. F.-nak. Ez a Hanesz Sándor még négy héttel ezelőtt a vendéglősnél lakott, hirtelen azonban ismeretlen helyre költözött.

Távozása előtt egy nappal említette a vendéglősnak, hogy a közeljövőben egy kongresszust fognak egybehívni, amelyen esetleg külföldi anarkisták is részt vesznek. És kérte a vendéglőst, engedje meg, hogy ezt a kongresszust az ő helyiségében tarthassák meg. A vendéglős azonban átlátta a terv veszedelmességét és nem tett kötelező ígéretet.

Ezek után majdnem bizonyos, hogy Hanesz Sándor volt az, aki a nemzetközi anarkista kongresszusról szóló hírt leadta az anarkisták lapjának és ő adott dolgot a rendőrségnek is, hogy ebben az ügyben nyomozzon. Nem ártana, ha Hanesz Sándor után érdeklődnék a rendőrség és utána járna, vajjon nem szerepel-e a nemzetközi anarkisták lajstromában.

UJDONSÁGOK.

* **Aki nem köszön a főispánnak.** Közöltük annak idején azt a föltűnést keltő viselkedést, melyet Szunyogh István megyei közigazgatási gyakornok tanusított Glac Antal főispánnal szemben. Az ügy, mely február óta húzódik, tegnap nyírt végleges elintézését a belügyminiszter határozatával. Ez ideig Szunyogh István fel volt függesztve csupán fizetésének egyharmadát kapta. A miniszter a közigazgatási bizottság fegyelmi választmányának véghatározatát, mellyel Szunyogh Istvánt ő fegyelmi vétségben vétkesnek mondta ki s ezért nevezett dorgálásra ítélte, az ellene panaszlott részéről törvényes határidőben beadott felelővételét következtében felülvizsgálván, annak eredményéhez képest azt, a kiszabott büntetés mérve tekintetében megváltoztatta és őt a terhére az elsőfoku véghatározattal is megállapított fegyelmi vétség elkövetéséért az 1886: XXIII. t.-c. 9. §. b) pontja alapján a vármegye

t. nyugdíjalap javára fordítandó 200 korona pénzbüntetés megfizetésére kötelezte. A miniszteri intézkedés után Szunyogh István jogositva van az eddig viselt állás elfoglalására, azonban úgy értesülünk, hogy ezt nem fogja megtenni.

* **Fogalmazó választás a városnál.** A Nagyváradi városnál megüresedett fogalmazói állás betöltését a város törvényhatósági bizottsága az augusztusi közgyűlésre tűzte ki, s így hirdette meg a pályázatot is. Most azonban egy kis bonyodalom keletkezett a fogalmazó választása körül. A főispán ugyanis augusztus hó 2-án hat heti szabadságra megy s így nem lesz Nagyváradon, tehát nem elnökölhet a kijelölő választmányban sem. Mivel pedig a polgármester nincs idehaza, a főispán előterjesztést tett, a belügyminiszterhez, amelyben engedélyt kér, hogy a főjegyző elnökölhessen, illetve megalakíthassa a kijelölő választmányt. A közigazgatásban járatosak között többen vannak, akik akként gondolkoznak, hogy ez a körülmény bonyodalmat idéz elő a fogalmazói állás betöltésénél, sőt a választás nem is lesz megejtendő, mivel a kijelölő választmány megalakítása és a jelölés vezetése a főispán személyes joga s így azt a főjegyzőre nem lehet átruházni. A miniszter leiratából meglátjuk, hogy mennyiben helyes ez a fellogás.

* **Kilépett a honvédség kötelékéből.** Szabó Gyula nagyváradi 4. honvéd-gyalogezredbeli hadnagy tiszti rendtökötésének megtartása nélkül a honvédség kötelékéből, saját kérelmére elbocsátott.

* **Papp Miklós gyásza.** Mélységes gyászhir terjedt el tegnap a reggeli órákban Nagyváradon, mely az egész városban igaz részvétet keltett. Papp Miklós kir. tanácsos pénzügyigazgatót és családját sujtotta a nagy csapás, a derék hitves és jó anya Papp Miklósné szül. Gombos Ágota urnő halálával. A még alig 52 éves derék urnő már régebben gyengélkedett, ezelőtt pár héttel azonban valószínűleg erősebb hűlésből súlyos betegség támadta meg. Dacára a szerető férj és az orvosok odaadó gondozásának, a hitvesi és anyai erényekben gazdag urinő drága életét nem tudták megmenteni. Szeretteinek karjai között tegnap reggel meghalt. A példás életű családanyak igazi mintaképe volt; egész idejét és tevékenységét családjának, gyermekének szentelte. A díszes ravatalt a Concordia temetkezési intézet a pénzügyi palotában levő lakásban állította fel s már tegnap szebbnél-szebb koszorukat küldtek a gyászoló család jóbarátai, tisztelői. A temetés ma, pénteken, július 30-án délután 5 órakor lesz. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Alulírottak fájdalomtól megtört szívvel az összes rokonok nevében is jelentik, hogy a legjobb feleség, anya, testvér, nagyanya, anyós és rokon Papp Miklósné szül. Gombos Ágota élete 52 ik, boldog házasságának 32 ik évében hosszas és kínos szenvedés és a halotti szentsegek ájtatos felvétele után folyó évi július hó 29-én reggel fél 7 órakor jobblétre szenderült. A megboldogult drága halott hamvai folyó hó 30-án délután 5 órakor fognak a pénzügyi palotában levő lakáson a gör. kat. egyház szertartása szerint beszenteltetve s ezután Felső-Vidrára elszállíttatni, a hol augusztus hó 1-én délután 2 órakor fognak a szokásos szertartás mellett a családi sírkertben örök nyugalomra elhelyeztetni. Nagyvárad, 1909 július hó 29. Béke lengjen drága porai felettl Papp Miklós kir. tanácsos pénzügyigazgató férje. Dr. Papp Romulus, dr. Steer Coriolánné szül. Papp Ióna, Papp Aurora gyermekei. Dr. Steer Coriolán

veje. Steer Stella unokája. Gombos József, Macavei Sándorné szül. Gombos Lukrécia, Gombos Aurél, Csizmás Jánosné szül. Gombos Mária, Gombos Traján testvérei. Özv. Metes Mózesné szül. Papp Mária, Gombos Ilona, Gombos Netti sógornői. Csizmás János, Macavei Sándor sógorai.

* **A vashíd festése.** Lapunk tegnapi számában megjelent egy városi árlejtési hirdetmény a vashidak festésére vonatkozólag. Mivel a városi tanács egyelőre másként intézkedett, a hirdetményt tévedésből került a lapba s az abban foglaltak érvényüket veszítik.

* **Nagy tűz Monospetriben.** Szerdán délben óriási tűzvész pusztított Monospetri Liharmegyei község határában. Lichtmann Menyhért birtokos gazdaságában a cséplőgéptől tüzetfogott a felhalmozott gabonaosztag s pár pillanat alatt lángba borult a cséplés céljából felhalmozott mintegy 500 kereszt buza. A munkások teljes odaadással igyekeztek a rémes tüzet eloltani, de nem lévén víz, minden fáradozás sikertelen maradt. Az összes gabona és a cséplőgép elégett, most csak pernye és hamu jelzi a rengeteg élet helyét. A kár mintegy 25.000 korona, amelyet a biztosító társulat megfizet.

* **A turisták augusztus hóban.** A nagyváradi sport-egylet turista szakosztályának fáradszóró vezetősége a következő három kirándulás tervét állapította meg augusztus hóra. 8-án *feketeerdői* üveggyár és a *magaslaki* Zichy kastély. — 20., 21., 22-én Remec felől indulva Bihartüred és környékének bejárása Belényes felé visszatéréssel. — 29-én a révi *Zichy-csepkőbarlang*. A kirándulásokon csak sport egyleti tagok és hozzátartozók vehetnek részt.

* **Halálozás.** *Pázmány* Irén, hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése ma, pénteken délután fél 5 órakor lesz a Timár-utca 4. sz. háztól.

* **Korán kezdik.** Kiss Tivadar ház és föld tulajdonosnak László és Gyula nevű fiait tegnap délelőtt a Volli korcsma mellett lévő földjén kaszálták. Tarisznyájukat, melyben kenyér, szalonna, két kanál, két kés és egy használt szalvéta volt, a föld végénél hűs helyre tették. Dében ebédelői akartak, azonban a tarisznyát nem találták. Puhatólásuk után megtudták, hogy a tarisznyát a két Császnyi fiú, kik egy közeli téglagyár helyiségében laktak, vitték el, a tartalmát megették, a tarisznyát pedig össze vissza rugdosták. A két apró síhadert javító nevelésre adja majd a rendőrség.

* **Gyanus gyermekhalál.** Biharudvariból jelenü tudósítanak, hogy ott tegnap gyanus körülmények között meghalt egy kis gyermek. A gyermek *Orbán* Imrénének hasonló nevű 7 éves fia. A kis fiút szülei halva találták a kertben. A hulla fején ütések nyomai látszanak, ami szükségessé tette a vizsgálat megindítását. A vizsgálat során az orvos megállapította, hogy a gyermek fején lévő sebek nem voltak halálosak és hogy azokat a halál tusában kapta. A halál okát ezután fogják megállapítani.

* **Kiadó üzleti helyiségek.** Amint a város új iskolái elkészülnek, kivonulnak a legényegyletben iskolának bérelt két helyiségből. Útcára a kapubejárattól jobbra is, balra is tágas helyiségek válnak szabaddá, melyek még jobban fognak megfelelni üzleti helyiségeknek, mint amilyen jók iskoláknak voltak. *November 1-re bolti helyiségek kiadó* az épüetrészek, melyek Teleky-u. 13 szám alatt megtekinthetők. A helyiségek igen nagyok (csaknem száz négy-

zetméter egy-egy) és aránylag igen olcsók. Bérbevételük ügyében értekezni lehet az egyet igazgatójánál, Csengery-u. 2. szám alatt az új tanítóképzőben.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: Tanítónő. (Bihari Ákos bucsufel-
léptével.)

Szombat: Szulamith.

Vasárnap: délután Tatárjárás, este Ne hagyj
magad Schlézinger.

EGYESÜLETEK.

(A Legényegylet közgyűlése. A Nagyváradai Katolikus Legényegylet 1909. augusztus 1-én, d. e. 11 órakor Teleky utca 13. szám alatt, saját helyiségében tartja rendes közgyűlését. Tárgysorozat: Igazgatói jelentés. Dékáni jelentés. Könyvtári jelentés. Az 1908. évi számadás. A számvizsgálók jelentése. Pénztári fölme és. Az 1909. évi költségvetés. Ünnepeles tagfelvétel. A IX. kath. nagygyűlés. Az egyet összes tagjainak a közgyűlésen való becses megjelenését ezton is kéri Mellau István, igazgató.

KÖZGAZDASÁG.

Uj vasuti dijszabás. A kereskedelemügyi miniszterium új vasuti dijszabást készített s ezt ez év október 1-én akarta életbeléptetni. Ez azonban technikai akadályok miatt lehetetlenné vált s így csak 1910. január 1-én lép életbe. Ugyanaz időponttól kezdve Ausztriában is új vasuti dijszabás lesz érvényes.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, július 29.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab május a	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	834.—
Osztrák magyar államvasuti részvény	738.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák-m. államvasuti részv.	697.50
Közuti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

Hivatalos árfolyamok

A budapesti áru- és értékdőzsde 1909. július 29

Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Osztrák járadék papirban	186.—
Osztrák járadék ezüstben	145.—

Osztrák járadék aranyban	— —	97.25
Osztrák korona járadék	— —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	— —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	— —	197.50
Magyar hitelbank-részvény	— —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	— —	730.—
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
London vista	— —	631.50
Páris vista	— —	689.50
20 frankos (Napoleon)der	— —	19.02
Német birodalmi márka	— —	117.56
20 márkás arany	— —	23.51
Magyar nyoremény sorsjegy kölcsön	— —	93.95
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	— —	90.40

TÁVIRATOK.

A spanyol forradalom.

London, július 29. A katalóniai helyzetéről jelentik a Daily Telegraph-nak: Az afrikai csapatszállítások következtében Katalóniában mindössze hatezer emberből áll a helyőrség. A forradalmárok sokkal nagyobb számban vannak. Most már nemcsak általános sztrájkokról, hanem valóságos forradalomról van szó. Barcelonából számos forradalmár más városokba ment, a hol az iparos lakosságnál nagy sikereket értek el. Mindennéven összeütközéseket jelentenek. A forradalmárok mindenütt elpusztítják a táviróvezetéseket s megrongálják a kutakat és a vasutat, úgy hogy Barcelona most már egészen el van szigetelve. A forradalmárok negyvennyolc órával megelőzték a kormány intézkedéseit és megakadályozták a barcelonai kiscsiny helyőrség megerősítését. A helyőrség kénytelen volt több állást kiűriteni és már most csak a védekezésre szorítkozik. Barcelona legnagyobb része a forradalmárok kezében van. A harmadik és negyedik hadtest és két madridi lovasezred odament a rend helyreállítása végett. Ezek a csapatok Bourbon Károly és Bourbon Ferdinánd hercegek parancsnoksága alatt vannak.

Páris, július 29. Katalóniában a helyzet nagyon aggasztó. Félhivatalosan azt jelentik, hogy a csapatok megérkezésével helyre fog állni a nyugalom. Hét ezredek küldtek Barcelonába. A pályaudvar egészen el van zárva a világtól. Barcelonából nem lehet táviratokat küldni Madridba. Franciaországgal való vasuti forgalom is megszakadt. Az utcai világitást megrongálták s az utcák éjjel sötétek. Az összes lapokat elnyomták. Az utcákon torlaszokat építenek. Minduntalan véres összeütközések vannak. A polgári kormányzó lemondott, mert gyöngye egészségével nem lehet ura a végtelenül komoly helyzetnek. A katonai hatóságok megparancsolták a polgároknak, hogy huszonegy óráig házukban maradjanak, mert az utcákat meg akarják tisztítani a fölkelőktől. Az anarchisták számos házat felgyújtottak. Ugyanily állapotokat jelentenek Szan Martinoból és Badalonából is.

London, jul. 29. Melilla mellett két spanyol zászlóalj föliázadt az ellenség előtt és megszökött. Csak az egyik zászlóalj parancsnoka maradt meg a helyén és elesett. Más csapatok azt követelték, hogy a tiszték az arcát előtt nem pedig a csapatok mögött álljanak s kijelentették, hogy különben megtagadják az engedelmességet.

Páris, jul. 28. A Havas ügynökség jelenti Cerberéből: Barcelóniai jelentések szerint ott a zavargások tovább folynak. A tömeg és a rendőrség között történt egyik összeütközésnél 11 ember meghalt és 50 megsérült. A katonák ismételen vonakodtak a tömre lépni. A kereskedelem teljesen megszűnt. Egész katalania forrong. Portbouban kibörtték az általános sztrájkot.

Békéscsaba lángokban.

Békéscsaba, július 29. Ma délután a város közepén kigyuladt Stern Herman háza. A nagy szél a szikrákat a város minden részében szét szórta. Egymásután gyulladtak ki nemcsak a nádas de a zsendelyes házak is. Pár perc alatt 14 helyen égett a város, Este 9 óráig a III kerületben 6, a IV kerületben 14 ház égett le. A tüzet még nem sikerült lokalizálni a város lángokban áll. A tűzoltóság, lakosság és katonaság óriási erővel igyekszik a várost megmenteni. Ha a szél alább nem hagy, a város nagy részét felemészti a lángok.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKIOS GYULA.

NYILTTÉR.

Uj üveges üzlet.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy Nagyváradon Hant Frigyes cégnél **11 évi praksziszom után** után épület-üvegezési és képkeretezési üzletemet **Olaszi, Szt. János u. 2.** Grám-házban

megnyitottam.

Fő törekvésem, hogy a n. é. közönséget tartós munkánmal és szolid kiszolgálással megnyerjem. — Épület üvegezést és képkeretezést a legnagyobb pontossággal teljesítem, üvegporcelán, konyha edényeket jutányos árban szolgálok. A n. é. közönség pártfogását kérve mély tisztelettel:

Dobó (Dluhopolszky) Alajos.

3147—909. eln. sz.

Pályázati hirdetmény.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 501—9352—90). kgy. sz. véghatározata alapján az üresedésbe jött II-od oszt. fogalmazói állás betöltése céljából ezennel pályázatot hirdetek.

A II-od oszt. fogalmazói állás évi 1900 kor. fizetés és 600 kor. lakbérrel van javadalmazva és nyugdíjigénnyel egybekötve.

A II-od oszt. fogalmazói állás f. évi augusztus hó 12-ik napján megtartandó rendes havi közgyűlésen fog választás útján betöltetni.

A kelihen felszerelt pályázati kérvények a város főispánjához, mint e kijelölt választmány elnökéhez címezve a város polgármesteri hivatalához folyó év augusztus 7-ének d. u. 5 órájáig nyújtandó be annál is inkább, mert a később érkező pályázati kérvények figyelembe vételni nem fognak.

Nagyvárad, 1909. július 17.

Bordé Ferenc,
polgármester helyettes.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi francia rózsák a legszebb színekben, valamint präparált pálmák, dísznövények és menyasszonyi koszorúk **mélyen leszállított árban** kaphatók **Kapucinus-utca 5. sz. alatt.** Régi virágok festését és frissítését jutányos áron eszközözi: **REICH**
:: **IRMA**, művirágkészítő. ::

Csak a hölgyeket érdekli,

hogy hosszú éveken külföldön voltam és tanulmányutam befejezte után

Nagyváradon,

Arany János-utca 2. szám

alatt női ruhaszalont nyitottam.

Készíték modern princess-ruhákat, angol kosztümöket, izléses toaletteket, stb. stb.

Kitünő kifogástalan szabás.

Rendkívül olcsó árak.

:: Egyetlen kísérlet meggyőz mindenkit. ::

A hölgyközönség pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Heller Jakab.

Házbontásból kikerülő anyagok

a Moskovits cipőgyárban

eladók.

Értekezhetni e hó 24-ig a gyár irodában.

Kiadó lakás.

Három utcai, két udvari és mellék-helyiségekből álló lakás Rákóczi-ut 15. sz. Stern Márton házában **november 1.től kiadó.**

Bővebb felvilágosítást ad

Paczauer József

ügyvéd, Rimanóczy-u. 5.

Kecskeméthy István

étterme, sörcsarnoka, kavéháza, legszebb kerthelyisége **NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.**

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű
:: tisztán kezelt hegyi borok ::

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák étlap szerint, vagy megállapított árak mellett elfogadtatnak. ::

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak mellett ::

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szives figyelmét felhívni, hogy vendég szobáimat ujjonnan berendeztem és tisztántartására különös gondot fordítok. Ugyisintén a szállóhely olcsó ár mellett szives rendelkezésre áll.

Hol szórakozunk esténként? csak is a NEMZETI SZALLODA hűvös és kellemes kerthelyiségében, hol minden este mozgófénykép előadások tartatnak cigány zene mellett. Minden második nap teljesen új műsor.

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérlelje.

EUROPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: **Fülöp István.**

Szigoruan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kertje a hegy tővében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. *Kizárólag saját szüretelésű borok* Frissen csapolt kőbányai sör. Esténként cigány zene. Kifogástalan magyar :: konyha. Polgári árak. ::

«**MAGYAR TAKARÉKSZÖVETKEZET**»
NAGYVÁRAD.

Fekete Sas Palota, a «Magyar Bank» helyiségében.

1909. július 1-én nyílik meg a harmadik évtársulat, mely három évig tart. A belépő tag hetenkint 20 fillért fizet be egy üzletrész után.

Az első és második évtársulatban 12.000 üzletrész van jegyezve.

A három év eltelte után a tag a befizetett tőkét és a ráeső nyereséményrészt készpénzben megkapja.

A szövetkezet tagjai kezes nélkül kapnak kölcsönt.

Befizetett összegük négyötöd részét bármikor kivehetik.

MAGYAR BANK

Részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota

ALAPTŐKE

1,000.000 korona

Elfogad betéteket,

Előlegeket ad értékpapírokra,

Elfogad letéteket őrzésre,

Leszámitol váltókat,

Törlesztéses (amortisatiós)

: jelzálogkölcsonöket:

engedélyez házakra és vidéki birtokokra.

Hirdetések

felvételnek

a kiadóhivatalban.

Képes levelező-lapot

csak

Benkő

antiquariumában lehet igazán
nagy választékban kapni
Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű
helybeli és vidéki közönség becses
tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóczi-ut 3. sz. a.

Weinstock-fele óra, látszer és
:: fényképező cikkek üzletet ::

átvettem, melyben ezen áruk nagy
választékát raktáron tartom és azo-
kat jóállás mellett pontosan javítom.
Főörekvésem, hogy a mélyen tisz-
telt közönség bizalmát kiérdemeljem,
miért is becses partfogást kérve va-
gyok mély tisztelettel

P E T R I Á R P Á D

órászmester, látszerész és műszerész.
«KODAK» gépek és filmek kizáró-
lagos raktára Nagyvárad és Bihar-
megye részére. ::

A »Nagyvárad első Kölesönzö és Takarékszövetkezet« f. évi július hó 1-én, Nagyváradon a Bémer-téri Foyvár-ház első emeletén megkezdte működését és megnyitotta az **első 3 és 6 éves évtársulatait**. Alulírott igazgatóság felhívja a város és vármegye közönségét a szövetkezet kötelékébe való belépésre.

A Nagyvárad első Kölesönzö és Takarékszövetkezetbe beléphet mindenki, a ki magát heti 1 koronás törzsbetét fizetésére kötelezi. Minden tag több törzsbetétet is jegyezhet.

Befizetések a szövetkezet helyiségében eszközölködnek. Vidékiek a befizetésre postai csekklapot kapnak. A »Nagyvárad első Kölesönzö és T. szövetkezet« tagjainak heti befizetéseikkel kamatozó tőkét gyűjt tagjainak, a belépéskor előnyös kölcsönöket nyújt, kezesség mellett kötelezvény vagy váltóra, ingatlanokra betáblázás mellett. Ezen kölcsönök a heti befizetésekkel, melyek a befizetőnek kamatoznak, fizethetők vissza a 3 vagy 6 év időtartam alatt. Minden tag a belépéskor annyi kölcsön felvételére van jogosítva, a mely összeget törzsbetéteivel befizetni kötelezett. Egy törzsbetét 3 év alatt 150 kor, 6 év alatt 300 kor, hiteltre jogosít. Abefizetett törzsbetétek részesednek a szövetkezet tiszta jövedelmében. Beiratkozások a »Nagyvárad első Kölesönzö és Takarékszövetkezet« Bémer téri helyiségében tejesíthetők.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G :

Lukács Ödön
Nagyvárad városi tanácsos, alelnök.

Száhlender Károly
nagybirtokos, elnök.

Dr. Sarkadi Lajos
ker. és iparkamarai titkár, alelnök

Aufricht Mór
termény kereskedő.

Dr. Grösz Menyhért
kir. törvénytudó orvos.

Dr. Rezső Mór
ügyvéd.

Blayer Lajos
földbirtokos, (P.-Pernyes.)

Lichtmann Menyhért
birtokos (Monos-Petri.)

Szamaszenka Ernő
vasuti igazgató.

Barta Béla

Dr. Mártonffy Marczel
kir. jogakadémiai tanár.

Dr. Thury László

a Bihar-Szilágyi olajipar r. t. igazg.

Dr. Fássy Lajos

Dr. Pácz Sándor

Nagyv. városi tisztifőügyész

Biharvármegyei tisztifőügyész.

prem. kanonok, gimn. tanár.

Dr. Várnai Ferenc

Dr. Popper Akos

ügyvéd.

a Központi Takarékp. igazgatója.

Dr. Halász Márton

ügyvéd, jogtanácsos.

REINOLD OSZKÁR

Saubsdorfi (Szilézia) kőfaragó mester egy új sirkőraktárt rendezet be Fő-utca 20. szám alatt, ahol

SIRKŐVEK csakis dus választékban gyári árbán állanak a vevő közön- ség rendelkezésére, aki tehát

SIRKŐVET előnyös árbán akar beszerezni, győ- ződjön meg

-- sirkőveim olcsó voltáról --

Tisztelettel

Reinold Oszkár
kőfaragó mester, sirkő gyáros.

— Saubsdorf (Szilézia.) —

Legjobb üdülőhely a Püspök (Szent László) gyógyfürdő.

(Nagyvárad mellett)

A kontinens legdusabb természetes hévíz forrása a 26 C. fokú víz. Javalva: rheuma, csúz, kőszvény, idegzsába, gyomor és alhasi bántalmak ellen. A legnagyobb kényelemmel b rendezett nyári uszoda. Állandó uszómester. 300 hold természetes vadregényes park. A kö önség rendelkezésére 127 modern kényelemmel b rendezett vendégszoba. Kitűnő magyar konyha s tisztán kezelt saját terméshű h-gyiborok. Zenedij és curtaxe nincs. Figyelmes, pontos kiszolgálás, úgy a szobákban, mint a fürdőben és éttermekben.

Számos látogatást kér tisztelettel:

KERNÁCS JÁNOS

fürdőbérlet.